

148. *Observa.* Ex hoc suo systemate infererat JANSENIUS, gratiæ interiori nunquam resisti, hanc vero gratiam nec semper dari, nec ab homine *obtineri* posse, quædam præcepta justis etiam *impossibilia* esse, motus indeliberatos concupiscentiæ antecedentis esse peccata formalia, neque ignorantiam *invincibilem*, neque necessitatem antecedentem a peccato excusare, CHRISTUM denique pro solis prædestinatis mortuum esse. Convenit autem hoc systema reipsa cum doctrina STOICORUM, qui non dixere, hominem a fato vel præscientia cogi, ut nolens vel invitus vellet, sed admissa immunitate a coactione tantum negarunt libertatem a necessitate: MANICHÆORUM, quia sicut hi *duas animas*, ita JANSENIUS *duo principia* statuit, non cogentia quidem, quia intrinseca, sed necessitantia, quia determinantia ad unum: LUTHERI et CALVINI, qui itidem solam indifferentiam activam, non vero libertatem a coactione negabant; quamvis autem voce tenus mollior ac mitior esse videatur necessitas JANSENI, reipsa tamen non minus ferrea et brutalis est, ac illa CALVINI et LUTHERI, pari proin jure a TRID. Sess. 6. can. 5. fulminata.

ARTICULUS IV.

QUÆ SIT VERA DOCTRINA S. AUGUSTINI DE LIBERTATE ARBITRII?

149. *Nota I.* Id semper familiare HÆRETICIS fuit, circa libertatem arbitrii vindicare sibi auctoritatem D. AUGUSTINI, Doctoris in materia de *gratia* et *libero arbitrio* maximi. JANSENIANI cum primis cum suas in partes hæreticas trahere adituntur, atque adeo contra mentem ipsius S. Doctoris exorbitant, ut Bullas Pontificias contendant esse interpretandas ad mentem S. AUG., non vero S. AUG. ad mentem Bullarum Pontif.; hinc damnata est ab ALEX. VIII. Prop. 30. Ipse etiam AUG. in suis epist. lectoribus suorum scriptorum dat facultatem recedendi a sua doctrina, siquidem fides, communis SS. PP. sensus, aut sufficiens ratio id exigant. Attamen quia JANSENIUS infinitis prope locis asserit, profiteri se doctrinam S. AUG., et quia suos libros inscripsit. AUGUSTINUS CORNELII JANSENI IPRENSIS, et quia ejus Magister ac Sectatores, SANCYRANUS, ARNALDUS, QUESNELLUS, alique AUGUSTINIANOS sese compellant, operæ pretium videtur, præcipua *Augustiniane doctrinæ* capita circa libertatem arbitrii ita sub unum quasi conspectum ponere, ut facile quivis intelligat, quam sint cariosa et fallacibus imposturis subdixa JANSENIANORUM fundamenta.

120. *Nota II.* Præcipua hac in re concertatio S. AUGUSTINO fuit cum MANICHÆIS et PELAGIANIS, quorum errores, quia diversis principiis insistebant, diversis item armis impugnavit; unde factum, ut liberum arbitrium in duplici sensu acciperet, nempe in LL. contra MANICHÆOS pro naturali facultate eligendi utrumlibet positis omnibus ad agendum requisitis, quam negabant illi, subjicientes hominem naturali in bene vel male agendo necessitati animæ bonæ vel malæ; in LL. contra PELAGIANOS pro eadem facultate instructa omnibus ad agendum requisitis, inter quæ est DEI gratia ad operandum bene, vel abstinendum a peccato utiliter ad vitam æternam, cujus gratiæ necessitatem negabant PELAGIANI. *Libri* autem contra MANICHÆOS conscripti

sunt. LL. de lib. arbitr., L. cont. epist. Manichæi dictam Fundamentum, L. de 2. anim.; L. cont. Fortunatum; L. cont. Adimantum, LL. 33 cont. Faustum, LL. 2 de actis cum Felice, L. cont. Secundinum, L. de nat. boni, L. de fide etc. Contra PELAGIANOS, LL. 3 de pecc. merit. et remiss., L. de spir. et lit., L. de nat. et grat., L. de gest. Pelag., LL. 2 de grat. Christ. et pecc. orig.; LL. 2 de nupt. et concup., LL. 4 ad Bonif., LL. 6 cont. Julian., LL. 6 oper. imperf. cont. eumd., L. de grat. et lib. arbitr., L. de corrept. et grat., L. de perfect. justit., L. de prædestin. Sanct. L. de Dono persever., LL. 4. de orig. animæ.

121. *Dico I.* S. AUGUSTINUS etiam in statu naturæ lapsæ admisit libertatem indifferentiæ.

Prob. 1º. Ex scriptis cont. MANICH. L. de 2. anim. c. 14. ait: *Peccatum est voluntas, retinendi vel consequendi, quod justitia vetat, et unde liberum est abstinere.* L. 2. de actis cum Felice, c. 4. *Habet unusquisque in voluntate aut eligere, quæ bona sunt, et esse arbor bona, aut eligere, quæ mala, et esse arbor mala,* L. 2. cont. Faust. c. 5. *Nos quidem sub fato stellarum nullius hominis genesin ponimus, ut liberum arbitrium voluntatis, quo vel bene vel male vivitur, propter justum judicium DEI ab omni vinculo necessitatis vindicemus.*

2º. Ex scriptis cont. PELAG. L. de spir. et lit. c. 34. *In omnibus misericordia DEI prævenit nos: consentire autem vocationi DEI, vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriæ voluntatis est.* L. 1. ad Bonif. c. 15. *Nos dicimus, liberum arbitrium in omnibus esse naturaliter, nec ADÆ peccato perire potuisse: quod Scripturarum omnium auctoritate firmatur.* L. 1. op. imperf. n. 98. *Ex quo homo incipit uti voluntatis arbitrio, et peccare, et non peccare potest: sed alterum horum non facit, nisi adjutus ab eo, qui dixit: Sine me nihil potestis facere: alterum vero propria voluntate.* Demum L. de grat. et lib. arbitr. c. 1. hunc a se librum fuisse conscriptum profitetur, *quoniam sunt, qui sic gratiam defendunt, ut negent liberum hominis arbitrium.* Nemo autem negavit, quod per se manifestum est, libertatem a coactione, sive quod voluntas nec a gratia, nec ab alia vi cogi possit; ergo scripsit contra illos qui, ob necessitatem et efficaciam gratiæ, negarunt libertatem indifferentiæ ad juste vivendum.

122. *Obj.* cum JANSENIISTIS, LUTHERUM et CALVINUM secutis: S. AUG. docet, arbitrium hominis post peccatum esse peccati servum, et captivum, L. 2. de Nupt. c. 3. et 8., L. 3. ad Bonif. c. 8., L. de Spir. et lit. c. 30. etc.; ergo non manet liberum.

R. D. C. Non manet liberum a servitute peccati C. A necessitate N. A servitute peccati unice liberamur per gratiam CHRISTI, ut docet Aug. pluribus in locis; in ipsa tamen hac servitute manet libertas indifferentiæ, sive a necessitate. Itaque liberum arbitrium dicit esse servum servitute non quidem opposita libertati naturali electionis et indifferentiæ, sed opposita libertati gratiæ vel justitiæ; hac quippe excidimus facti servi peccati, nec reparare illam possumus, nisi per gratiam CHRISTI, dicente CHRISTO, Joan. 8. 36. *Si vos Filius liberaverit; tunc vere liberi eritis;* hæc autem necessitas gratiæ non obstat libertati indifferentiæ, quia cum illa stetit in ADAMO et ANGELIS, prout fatetur JANSEN. L. 3. de stat. nat. laps. c. 2.

Inst. 1. S. Doctror ait, quod homo per peccatum originale subjectus sit dominatui concupiscentiæ, captivitati peccati, et servituti dæmonis eum regentis, prout vult, ep. 89., Serm. 12. de verb. Apost., Enchir. c. 106. L. 3. de lib. arbitr. c. 10.; ergo homo non est liber.

*R. D. C. Non est liber libertate librationis C. Indifferentiæ N. Subjacet dominatui concupiscentiæ, non quatenus per hanc necessitatur ad peccandum, quia ubi est necessitas, nullum est peccatum; sed quatenus frequenter illi obedit destitutus majoribus auxiliis gratiæ: unde S. Aug. L. 2. op. imperf. ait: *Ista concupiscentia, quæ non potest esse, nisi in carne mortali, in eis regnat, qui desiderii ejus ad mala perpetranda consentiunt, subjacet dæmoni, quia regi se ab illo permittit destitutus speciali protectione Dei dæmonem cohibentis, quam sentiunt justi.* Et ep. 107. *Responde, quomodo ad declinandum a malo, et faciendum bonum, liberum habeamus arbitrium, quando erat sub potestate tenebrarum, unde nos si, ut ait APOSTOLUS, DEUS eruit, ipse utique illud liberum fecit.**

Inst. 2. Docet S. PATER, per peccatum ADÆ amissum esse liberum arbitrium, Enchir. c. 30. Libero arbitrio male utens homo et se perdidit et ipsum: Et epist. 107. Libero arbitrium ad diligendum DEUM primi peccati granditate perdidimus; ergo.

*R. D. A. Amissum est liberum arbitrium quoad accidentia, quale erat in statu innocentie C. Quoad essentiam, et sumptum præcise pro facultate, quæ positus omnibus ad agendum requisitis potest agere et non agere N. Amisimus illud quoad potentiam agendi utiliter ad salutem, sed illud per CHRISTUM recuperavimus: item irreparabiliter quoad potentiam agendi prompte, facile et sine reluctatione concupiscentiæ; non autem quoad essentiam: hinc L. 1. ad Bonif. c. 2. ait: *Quis autem nostrum dicat, quod primi hominis peccato perierit liberum arbitrium de humano genere? libertas quidem periit per peccatum, sed illa, quæ in paradiso fuit, habendi plenam cum immortalitate justitiam.* Et L. de nat. et grat. c. 43. *Quis nescit, hominem sanum et inculpabilem factum, et libero arbitrio, atque ad juste vivendum potestate libera constitutum? sed nunc de illo agitur, quem semi-vivum latrones in via reliquerunt, qui gravibus saucius confossusque vulneribus, non ita potest ad justitiæ culmen ascendere, sicut potuit inde descendere.**

*Inst. 3. Docet S. AUG., liberum arbitrium fuisse tantum in ADAMO, in ejus posteris autem necessitatem: L. conf. FORTUNAT. disput. 2. ait: *Liberum voluntatis arbitrium in illo homine fuisse dico, qui primus formatus est; ille sic factus est, ut nihil omnino voluntatis ejus resisteret, si vellet DEI præcepta servare; postquam autem libera ipse voluntate peccavit, nos in necessitatem præcipitati sumus.* Et L. 8. Conf. c. 5. *Dum servitur libidini, facta est consuetudo: dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas.* L. de perf. justit. c. 4. *Quia peccavit voluntas, secuta est peccantem peccatum habendi dura necessitas.**

R. Ad 1. D. In ADAMO tantum fuit liberum arbitrium sanum, robustum, perfecte expeditum C. Simpliciter tale et essentielle quoad substantiam N. Ad 2. D. In ejus posteris est necessitas physica N. Moralis, sive magna difficultas in resistendo peccatis C. Hanc moralem debere intelligi patet, quia necessitas opponitur facilitati arbitrii in ADAMO, et oritur a consuetudine.

Inst. 4. Juxta S. AUG. homo non est liber, nisi per gratiam CHRISTI libe-

*rantem, quæ scilicet confert illi libertatem; ergo sine gratia homo non habet libertatem, cum L. de spir. et lit. c. 30. dicat: *Ut quid ergo miseri homines aut de libero arbitrio audent superbire, antequam liberentur, aut de suis viribus, si jam liberati sunt?* et L. 2. de nupt. c. 3. vocet Pelagianos, qui dicunt, liberum quemquam esse ad agendum bonum sine adjutorio DEI: Item negat hominem ante gratiam habere vires ad faciendum bonum: sic in *Exposit. c. 3. ep. ad Galatas* ait: *Ut populus esset non in sua potestate et viribus justus, sed in manu Mediatoris justificantis impium;* ergo nec habet libertatem, cum liberum ab AUGUSTINO definitur id, quod habet actum in sua potestate.*

*R. D. A. Non est liber a peccato sive justificatus sine gratia CHRISTI, nec liber ad agendum salutariter C. Non est liber a necessitate, sive ad agendum simpliciter N. Dupliciter gratia nos liberat: 1º. Quatenus per eam transerimur de statu captivitatis diaboli et peccati ad statum filiorum DEI: 2º. Quatenus DEI auxilio juvatur ad faciendum bonum, quod sine illo salutariter facere non possumus, vel ad vincendas tentationes, quas quidem absolute vincere possumus, sed sine gratia non victuri sumus; hinc Aug. L. 2. op. imperf. *Alia est remissio peccatorum in eis, quæ male facta sunt; alia charitas, quæ fecit liberum ad ea, quæ bene facienda sunt; utroque modo liberat CHRISTUS, qui et iniquitatem ignoscendo aufert, et inspirando tribuit charitatem.**

Deinde libertas, quam defendimus, non stat in eo, quod homo possit sine gratia velle bonum, sicut oportet, aut vincere tentationes; sed in eo, quod positus omnibus ad agendum necessariis possit agere et non agere: sicut potentia videndi non stat in eo, quod possit quis sine lumine videre, sed quod habeat oculos, quibus posito lumine et aliis necessariis videre possit; constanter autem est tenendum, quod gratia necessaria non desit ulli hominum, sive ante legem, sive sub lege, sive sub gratia, quotiescumque homo culpabiliter peccat non faciendum bonum, ad quod tenetur, aut motibus ordinatis concupiscentiæ cedendo. Per hanc vero gratiæ necessitatem non tolli liberum arbitrium, clare assertit Aug. ep. 89. *Neque enim voluntatis arbitrium ideo tollitur, quia juvatur, sed ideo juvatur, quia non tollitur; qui enim Deo dicit: *Adjutor meus esto, confitetur se velle implere quod jussit, sed ab eo, qui jussit, adjutorium poscere, ut possit.**

123. *Dico II. S. AUG. docet ad merendum et demerendum in statu naturæ lapsæ requiri libertatem indifferentiæ, sive immunitatem ab omni necessitate.*

*Prob. 1º. Ex scriptis cont. MANICH. L. 3. de lib. arbitr. c. 1. *Motus, quo huc aut illuc voluntas convertitur, nisi esset voluntarius, atque in nostra potestate, neque laudandus, cum ad superiora, neque culpandus homo esset, cum ad inferiora detorquet quasi quemdam cardinem voluntatis, neque omnino monendus esset, ut istis neglectis æterna vellet adipisci, atque ut male nollet vivere, vellet autem bene.* Ibid. c. 18. *Hoc brevissimum tene: quæcumque ista causa est voluntatis, si ei non potest resisti, sine peccato ei ceditur... quis enim peccat in eo, quod cavere non potest?* L. de 2 animi. c. 11. *Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi, quod justitia vetat, et unde liberum est abstinere: quanquam, si liberum non sit, non est voluntas: et c. 11. *Peccati reum teneri quemquam, quia non fecit, quod facere non potuit, summe iniquitatis***

est et insanæ: quam ob rem illæ animæ, quidquid faciunt, si natura, non voluntate faciunt, id est, si libero ad faciendum et ad non faciendum motu animi carent; si denique his abstinendi ab opere suo, potestas nulla conceditur, peccatum earum tenere non possumus. Item L. 2. cont. FAUST. c. 5.

2º. Ex scriptis cont. PELAGIANOS: L. de nat. et grat. c. 65. postquam retulisset verba HIERONYMI de omni necessitate loquentis: *Liberi arbitrii nos condidit DEUS: nec ad virtutem, nec ad vitia necessitate trahimur: alioquin ubi necessitas est, nec damnatio, nec corona est; sic subjungit: quis non agnoscat, quis non toto corde suscipiat? quis aliter conditam humanam neget esse naturam?* L. de grat. et lib. arbitr. c. 2. *Ubi ad aliquid faciendum vel non faciendum in divinis monitis opus voluntatis exigitur, satis liberum demonstratur arbitrium; nemo ergo DEUM causetur in corde suo, sed sibi imputet quisque, cum peccat.* L. 83 QQ. q. 24. *Nec peccatum, nec recte factum imputari cuiuspiam juste potest, qui nihil fecerit propria voluntate; est igitur peccatum et recte factum in libero voluntatis arbitrio.* Huc etiam facit status controversiæ AUGUSTINI CUM PELAGIANIS.

124. Obj. S. AUG. docet, in statu nature lapsæ etiam peccatum esse, quod non libere fit: nam de definitione peccati, quam L. de 2 anim. c. 11. dederat his verbis: *Peccatum est voluntas, retinendi vel consequendi, quod justitia vetat, et unde liberum est abstinere;* postmodum L. 1. Retract. c. 15. ait, illam solum pertinere ad peccatum ADÆ, sive in statu nature innocentis: sic enim ait: *Definitum est, quod tantummodo peccatum est, non quod etiam est pœna peccati.* Item L. 1. op. imperf. n. 104. *Ista definitio peccati ejus est, quod peccatum tantummodo est, non quod etiam pœna peccati, qua periit libertas non peccandi: a quo malo non liberat, nisi ille, cui non tantum dicimus: Dimitte nobis debita nostra; verum etiam: et ne nos inferas in tentationem, sed libera nos a malo. Multum erras, qui vel necessitatem nullam putas esse peccandi, vel eam non intelligis illius peccati esse pœnam, quod nulla necessitate commissum est.*

R. N. A. et prob. Scilicet, quod tantum ibi peccatum ADAMI, quamvis concedam, præcipue ibi esse definitum; patet id ex textu l. c. ex oper. imp. qui talis est: *Tria ista discernas, et scias, aliud esse peccatum, aliud peccati pœnam, aliud utrumque... habent autem tria ista etiam species suas, de quibus nunc longum est disputare. Horum trium generum si requirantur exempla, primi generis in ADAM sine ullo modo questionis occurrit: multa quippe sunt, quæ agunt homines mala, a quibus eis liberum est, abstinere; sed nulli tam liberum est, quam illi fuit, qui Deo suo, a quo conditus erat rectus, nullo prorsus vitio depravatus adstabat. Ubi vides, et reliquis hominibus liberum esse; abstinere, et in qua ratione ADAM magis liber fuerit, quam nos; unde constat præcipue, non tamen unice, peccato ADAMI convenisse definitionem datam.*

Porro de aliis generibus peccatorum, doctrinæ AUGUSTINIANÆ ibidem summa est hæc: *pœna peccati tantum sunt, mors, cruciatus, spoliatio bonorum etc. Pœna peccati et peccatum simul sunt motus concupiscentiæ involuntarii, ignorantia, peccatum originale, quia hæc omnia sunt pœnæ peccati ADAMI, etiam peccatum originale, in nobis, cum juxta S. AUG. nostrum originale consistat in concupiscentia tanquam in materiali, et in actu ADÆ moraliter perseverante, velut in formali; sunt etiam peccatum vel formale,*

ut patet in peccato originali, in concupiscentia voluntaria, in ignorantia vincibili, vel causale, quia concupiscentiæ motus involuntarii ad peccatum inclinant. Dum vero ait, *periisse libertatem non peccandi*, intelligendus est non de libertate simpliciter tali, sed ea, quæ fuit in statu innocentiae. Item, dum ait, *adesse necessitatem peccandi*, intelligendus est de necessitate morali, aut consequente, non physica.

Inst. Juxta eundem, peccandi necessitas non excusat a peccato: 1º. ait enim L. 1. op. imperf. n. 106. *Non est igitur impunitatis securitas in necessitate peccandi: sed ut non obsit ista necessitas, donat ille, cui dicitur: de necessitatibus meis erue me;* item L. 3. de lib. arbitr. c. 18. *Sunt etiam necessitate facta improbanda, ubi vult homo recte facere, et non potest.* 2º. Docet, quod ex ignorantia oriatur necessitas peccandi, quin tamen hæc a peccato absolvat; L. 1. op. imperf. n. 105. ait: *Cogitare te existimo, quid appetendum, quid vitandum sit... qui autem hoc sentiunt, ipsa boni appetendi malique vitandi ignorantia patiuntur peccandi necessitatem: necesse enim est ut peccet, qui nesciendo quid facere debeat, quod non debet facit. De quo opere malorum DEUS rogatur, ubi dicitur: Delicta juventutis meæ et ignorantias meas ne memineris. Quod genus delictorum si non improbaret DEUS justus, non ea sibi dimitti posceret homo fidelis.* 3º. Docet quod ex concupiscentia seu delectatione oriatur necessitas faciendi, quin tamen per hoc tollatur liberum arbitrium, et sic peccatum; nam in *Exposit* c. 5. 22. *epist. ad Gal.* ait: *Quod amplius nos delectat, secundum illud operemur necesse est.* L. 1. ad Bonifacium c. 3. *voluntas libera est in malis, quia delectatur malis; ibid. c. 2. Liberum arbitrium usque adeo in peccatore non periit, ut per illud peccent maxime omnes, qui cum delectatione peccant; et amore peccati hoc eis placet, quod eos libet.*

R. ad 1. D. Necessitas physica vel antecedens non excusat a peccato N. Moralis vel consequens C. De hac primus textus loquitur, cum in eod. l. dicat AUG.: *Cum igitur et illa fateamur esse in hominibus peccata, quæ committuntur non necessitate, sed voluntate, quæ tantummodo peccata sunt; unde ab eis liberum est abstinere.* Secundum textum explicant verba sequentia: *Sed hæc omnia sunt hominum ex illa mortis damnatione venientium: nam si non est ista pœna hominis, sed natura, nulla ista peccata sunt.* Hinc L. de ver. relig. c. 14. ait: *Usque adeo peccatum voluntarium est malum, ut nullo modo sit peccatum, si non sit voluntarium.*

Ad 2. R. D. Ex ignorantia invincibili oritur necessitas peccandi, quin hæc excuset a peccato N. Ex ignorantia vincibili Subd. Oritur necessitas moralis et consequens C. Physica et antecedens N. Hinc ait S. AUG. L. 3. de lib. arbitr. c. 19. *Non tibi deputatur ad culpam quod invitus ignoras, sed quod negligis querere, quod ignoras.* Et c. 18. *An forte (causa peccati) fallit incautum? Ergo caveat, ne fallatur. An tanta fallacia est ut cavere omnino non possit? si ita est, nulla peccata sunt.*

Ad 3. R. D. Docet quod ex concupiscentia seu delectatione indeliberata oriatur necessitas faciendi, quæ tamen sunt libera et peccatum N. Quod ex deliberata concupiscentia oriatur necessitas Subd. Antecedens N. Consequens C. L. 1. ad Bonif. c. 3. ait: *Non itaque... omnes in peccatum velut inviti carnis suæ necessitate coguntur: sed si jam in ea ætate sunt, ut propriæ mentis utantur arbitrio, et in peccato sua voluntate retinentur, et a peccato in pecca-*

tum sua voluntate precipitantur. Et L. 1. *Retract.* c. 15. *Quamquam et hoc peccatum, quo consentitur peccato concupiscentiæ, non nisi voluntate committitur.* Vide hic num. 123.

125. *Dico III.* S. AUGUSTINUS per liberum arbitrium in statu naturæ lapsæ intellexit libertatem indifferentiæ, non tantum a coactione, sed et a necessitate immunem.

Prob. 1º. S. AUG. defendit liberum arbitrium contra MANICHEOS LL. supra cit., contra ETHNICOS, L. 5. de *Civ.* c. 1. 9. 10. : atqui hi non negarunt liberum arbitrium ob coactionem voluntati illatam, sed tantum, ob necessitatem, quia nempe per animam bonam vel malam, per fatum, stellarum influxum, aut DEI præscientiam voluntas esset determinata ad unum, et sic vel naturaliter, vel adventitie esset necessitata; ergo.

2º. S. AUG. agens cont. PELAGIANOS admisit eorum de libero arbitrio definitionem : hoc solum improbens, quod libertatem universim sumptam, prout DEO etiam et CHRISTO convenit, dicant facultatem indifferentiæ circa bonum et malum ; et hoc solum addi volens, quod sine gratiæ auxilio non possumus aliquid boni salutaris eligere aut facere : sed PELAGIANI statuerunt liberum arbitrium in libertate indifferentiæ, non tantum a coactione, sed etiam a necessitate; ergo. *Min.* constat. Quia in hoc, an post ADÆ lapsum manserit libertas indifferentiæ, punctum controversiæ non erat inter S. AUGUSTINUM et PELAGIANOS, sed in eo præcise, an liberum arbitrium post peccatum ADAMI manserit ita paratum et expeditum ad bene operandum, vitandumque peccatum, sicut erat ante lapsum; et utrum propriis naturæ viribus sine auxilio gratiæ, præterquam legis et doctrinæ, homo possit bene vivere, et abstinere a peccato, quod PELAGIUS affirmavit. Atque hoc ipsi adeo JANSENISTÆ testantur, qui hanc liberi arbitrii notionem volunt esse errorem Pelagianum, et totius Pelagianæ hæresis nidum ac fontem.

3º. S. AUG. liberum arbitrium ponit in ea libertate, de qua loquitur ECCLESIASTICUS c. 15. 17. et 18. Sic enim ait L. de *grat. et lib. arbitr.* c. 2. *Apposuit tibi ignem et aquam, ad quodcumque volueris, extende manum : in conspectu hominis vita et mors, et quodcumque placuerit, dabitur ei ;* subjungit : *Eccc apertissime videmus expressum liberum voluntatis humanæ arbitrium :* atqui hic manifeste exprimitur libertas indifferentiæ; ergo. *Conf.* ex assertionibus prioribus, præsertim L. 2. cont. FAUST. c. 5., L. 3. de *lib. arbitr.* c. 1., L. de 2 *anim.* c. 11. et 12. Dixi : *in statu naturæ lapsæ :* ADAMI enim liberum arbitrium positum fuisse in libertate indifferentiæ, concedunt JANSENIANI, et diserte affirmatur a S. AUG. L. 2. cont. FELIC. c. 3. et 6., L. de *corr. et grat.* c. 10., L. 1. *Retract.* c. 15.

126. *Obj.* S. AUG. docet L. 3. de *lib. arbitr.* c. 3. L. 1. *Retract.* c. 22. etc. 1º. Illud esse liberum, quod est in nostra potestate : 2º. Illud esse in nostra potestate, quod, cum volumus, facimus, vel quod sequitur nostram voluntatem : atqui etiam necessaria sequuntur nostram voluntatem, et ea facimus, cum volumus, cum non fiant nisi nobis volentibus, nec fiant contra nostram voluntatem; ergo etiam possunt esse libera.

R. 1. S. AUG. explicat etiam rō esse in nostra potestate, per facultatem ad utrumque electivam : nam L. de *nat. et grat.* c. 47. ait : *De odoratu autem*

quod dicit (PELAGIUS), nonne parum attendit, non esse in nostra potestate, posse odorari vel non posse : sed in nostra potestate esse, h. e., in libera voluntate, odorari vel non odorari. L. 4. *Retract.* c. 22. *Est in nostra potestate ut vel inseri bonitate DEI, vel excidi ejus severitate mereamur.* L. de *spir. et lit.* c. 31. *Hoc quisque in potestate habere dicitur, quod, si vult, facit : si non vult, non facit.*

R. 2º. D. Illud est in potestate nostrâ quacumque, quod, cum volumus, facimus C. Est in nostra potestate electiva *Subd.* Quod facimus, cum volumus elective, nempe ita ut illud etiam possumus non velle C. Cum simpliciter tantum volumus, h. e., dum actus procedit ab intrinseco cum cognitione finis N. Ex communi doctorum et indoctorum sensu usuque loquendi, id solum dicimur facere cum volumus, quod possumus velle et non velle, agere et non agere.

Inst. 1. Docet volitionem et voluntatem, hoc ipso quod sit volitio et voluntas, esse liberam, ut patet ex L. 3. de *lib. arbitr.* c. 3.; ergo etiam voluntas et volitio necessaria sunt libera.

R. D. Voluntas et volitio hoc ipso quod voluntas et volitio sint in sensu strictiore, scilicet elective agens, vel elicita, est libera C. Quomodocumque agens, aut determinata N. AUG. volitionem hoc loco opponit necessitati, dum ait : *Miraris quomodo non sint contraria et repugnantia, ut Deus præcius sit omnium futurorum, et nos non necessitate, sed voluntate peccemus ;* ergo voluntatem hic simul sumit pro facultate indifferente. Deinde in hoc libro c. 2. sermo etiam est de peccato primi parentis et voluntate qua violavit mandatum : voluntas autem ADAMI fuit ab omni necessitate soluta.

Inst. 2. Docet L. 5. de *civ.* c. 10. duplicem esse necessitatem, alteram quæ non est in nostra potestate, sed, etiamsi nolumus, efficit quod potest, sicut est necessitas mortis : alteram, secundum quam dicimus, necesse esse ut ita sit aliquid, vel ita fiat : de hac autem subdit : *Nescio cur eam timeamus, ne nobis libertatem auferat voluntatis : neque enim et vitam DEI et præscientiam DEI sub necessitate ponimus, si dicamus necesse esse, DEUM semper vicere et cuncta præcivire ;* ergo non excluditur necessitas.

R. D. *Cons.* Non excluditur necessitas consequens et supponens libertatis exercitium C. Antecedens N. Ratio est, quia præter allata exempla addit etiam hæc : *Sicut etiam cum dicimus necesse esse ut, cum volumus, libero velimus arbitrio, et verum procul dubio dicimus, et non ideo ipsum liberum arbitrium necessitati subjicimus, quæ adimit libertatem ;* ex quo explicantur præcedentia : sicut enim ex supposito quod libere velimus, necessario volumus, quin tamen ledatur hinc libertas nostra : sic et ex supposito quod Deus habeat volitiones liberas et notitias contingentes, quæ vita Dei quasi in actu secundo sunt, necesse est eas immutabiliter habere. Item sic etiam ex supposito quod nostri actus futuri sint, Deus necessario illorum præscientiam habet, quin tamen per hoc aut libertas in Deo, aut in nobis tollatur, præsertim cum eod. 1. dicat : *Neque enim ideo peccat homo, quia Deus illum peccaturum præcivit ; qui si nolit, omnino non peccat : imo ideo non dubitatur ipsum peccare, cum peccat, quia ille, cujus præscientia falli non potest, non fatum, non fortunam, non aliquid aliud, sed ipsum peccaturum esse præcivit, qui si nolit omnino, non peccat : sed si peccare noluerit, etiam hoc ille præcivit.*

Ad hæc AUG. h. 1. voluit probare non tolli libertatem per necessitatem

consequentem, et aliquo modo a nostra potestate dependentem, cum agat contra Stoicos, qui, ut libertatem humanam fuerent, omnem indiscriminatam necessitatem ab ea removebant, et hinc in Deo negabant præscientiam, eo quod inde sequatur necessitas ut illa futura prævisa eveniant.

127. *Observa.* Libertas, Potestas, Voluntas apud S. Aug. denotant in homine lapso immunitatem ab omni tum violenta coactione, tum irresistibili necessitate agendi; hinc L. 2. de *Nupt. et Concup.* c. 3. JULIANO, dum ait: *Si quis liberum esse in hominibus arbitrium dixerit, Cælestianus et Pelagianus vocatur: respondet S. Aug. Non negamus liberum hominis arbitrium... non itaque, sicut te atque alios fallens loqueris, si quis liberum esse in hominibus arbitrium dixerit, Cælestianus et Pelagianus vocatur... liberum itaque in homine arbitrium utriusque dicimus... quid obtendis, ad fallendum communis dogmatis tegmen, ut operias proprium crimen?* Admisit ergo cum Pelagianis AUGUSTINUS hominis lapsi libertatem immunem non solum a coactione, sed etiam ab omni invincibili determinatione, quam significat per τὸ liberum arbitrium: nam Tr. 8. in *Joan. in fin.*, Tr. 37. *ibid. in fin.* ad demonstrandam CHRISTI libertatem, utitur vocibus, *potestas, voluntas*, et utramque opponit vocabulo, *necessitas*; proin eodem sensu voces illas adhibet, ubi de homine lapso fit sermo, v. g. L. de *ver. Relig.* c. 14. etc. Demum eandem immunitatem arguunt juxta S. AUG. L. de *fid. cont. Manich.* c. 10., L. 3. de *lib. arbitr.* c. 1. etc. *præceptum, laus, reprehensio et vituperatio etc.*

ARTICULUS V.

QUID SENSERIT D. THOMAS DE LIBERTATE ARBITRII.

§ 1.

Præcognita de Prædeterminatione.

128. *Nota.* Inter *Impedimenta libertatis* merito recensentur *Fatum*, Fatalis astrorum influxus, *Duplex anima* MANICHÆORUM, *Gratia invincibilis* JUVENIANI, aut in sensu ADRUMETINORUM, aut in sensu JANSENI et QUESNELLI: de singulis constat ex dictis: nimirum ubi est necessitas ad unum, quæ nec impediri, nec excludi, nec abjici potest, non manet libertas indifferentiæ, id quod ex quarta JANSENI damnata: *Semi-Pelagiani advertebant prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium fidei, et in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam esse talem, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare; et ex 10°. QUESNELLI: Gratia est operatio manus omnipotentis DEI, quam nihil impedire potest aut retardare; satis patet. Præscientia DEI libertati non officit, utpote secundum rationem nostram posteriori actu. Neque obest gratia efficax, cujus infallibilitas habetur a Scientia media, cum necessitas ex gratia profluens non antecedit, sed supponat liberum arbitrium, ex quo sequitur. An Prædeterminatio physica stet cum libertate arbitrii, questio est, de qua METAPHYSICUS sat multis disputat: THEO-*

LOGUS id potissimum disquirat, an cum iis, qui se THOMISTAS dicunt, sentiat D. THOMAS, quod homo physice prædeterminetur ad actus liberos, sive hi spectentur, prout sunt præcise actio aut omissio, sive ut sunt actio et omissio salutaris. Prævis autem notanda sunt sequentia:

129. I. S. THOMAS *Prædeterminationis* nomen nullibi usurpavit pro illa motione, quæ est juxta THOMISTAS *physica et realis motio a solo Deo procedens, causæ creatæ transeunter impressa, et prioritare naturæ precedens ipsius operationem; per quam causa creatæ efficaciter excitatur et applicatur ad operationem conformiter suæ naturæ eliciendam*, prout P. SCHMIE in *Theologia* an. 1737. edita eandem definit, definitione inter Salisburgenses communi; sed pro *Prædefinitione* ac *Prædestinatione*, eaque in rebus a libero arbitrio non dependentibus, vel pro *impositione necessitatis*, quæ iterum respectu voluntatis liberæ haberi non potest.

1um Habetur p. 2. q. 174. a. 1. *Alio modo præcognoscit Deus aliqua in seipsis, vel ut fienda ab ipso, et horum est prophetia prædestinationis, quia secundum DAMASCENUM, Deus prædestinat ea, quæ non sunt in nobis; vel ut fienda per liberum arbitrium hominis, et sic est prophetia præscientiæ, quæ potest esse bonorum et malorum.*

2um Habetur p. 1. q. 23. a. 1. ad 1. *Dicendum, quod DAMASCENUS nominat Prædeterminationem, impositionem necessitatis, sicut est in rebus naturalibus, quæ sunt prædeterminatæ ad unum; quod patet ex eo quod subdit: non enim vult malitiam, neque compellit ad virtutem.* Similia habentur *Quodl.* 12. a. 3. etc.

130. II. Dum S. THOMAS pluribus in locis dicit causam secundam moveri a prima, agi, applicari, et hujus virtutem agere, THOMISTÆ ipsi inter se discrepant, an per hæc verba intelligatur *prædeterminatio*, an vero tantum *cooperatio*. ANTIQVIORIS, CAJETAN. 1. 2. q. 109. a. 1., CONRAD. 1. 2. q. 79. a. 1. dicunt causam primam prius agere, quatenus ea intimius ac independentius effectum attingit, quamvis re ipsa tantum cooperetur. CAPREOLUS in 2. dist. 28. q. 1. a. 3. præviam motionem DEI sic definit: *Quia actio causæ secundæ pendet ab actione causæ primæ, non autem e contra; ibid. ad 22um dicit, DEUM ad bonum velle juvare partialiter efficiendo, et hunc esse modum communem, quo concurrat ad cujuslibet agentis creati effectum.* RECENTIORES volunt, per hæc indicari auxilium quoddam transiens, prius natura vel tempore præcedens, et causæ secundæ impressum.

Quamvis autem quoad præmotionem ejusmodi consentiamus Recentioribus, necdum inde sequitur, admissam fuisse a D. THOMA *Prædeterminationem physicam*, sive talem præmotionem, quæ ex natura sua determinet voluntatem ad unum ita, ut repugnet partem illam determinatam non sequi: nam potest illa præmotio, quam asserit D. THOMAS, ac debet aliter explicari.

131. III. D. THOMAS q. 3. de *Creat.* a. 7. sic docet:

Quæritur utrum Deus operetur in operatione naturæ? et videtur quod non... Tam Deus quam natura immediate operantur effectum... Eccli. 15. dicitur quod fecit Deus hominem, et reliquit eum in manu consilii sui: non autem reliquisset, si semper in voluntate operaretur... Præterea voluntas est domina sui